

Makale tarihçesi: Alındı: 4 Kasım 2018; Kabul edildi: 9 Nisan 2019

DOI: <https://doi.org/10.33182/gd.v6i1.623>

Sınır Kentlerindeki Suriyelilerin ve Yerleşik Halkın Güvenlik Algıları: Gaziantep, İzmir ve Szeged Örneği

Bezen Coşkun[‡]
Tuğçe Kılıç[‡]

Özet

Savaşın başladığı 2011 yılından itibaren milyonlarca Suriyeli çeşitli rotaları takip ederek önce komşu ülkelere daha sonra da Avrupa içlerine doğru hareket etmiştir. Türkiye’de Gaziantep ve İzmir, Macaristan’da ise Szeged Suriyelilerin Batı Avrupa’ya doğru uzanan göç rotasının değişik noktalarında yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı Suriyelilerin Kuzey Suriye - Batı Avrupa göç rotasının giriş, transit ve çıkış noktalarında yer alan bu üç şehirdeki Suriyelilerin ve buralarda yaşayan yerel halkın güvenlik algılarını ortaya koymaktır. Bu amaca yönelik olarak analiz, yorumcu (interpretivist) bir perspektiften yapılacaktır. Çalışma Gaziantep’te 2011-2015, İzmir’de 2015-2017 ve Szeged’de 2015-2017 yılları arasında yapılan gözlemlere, yapılandırılmamış veya yarı yapılandırılmış görüşmelere dayanmaktadır. Böylece Suriyeli mültecilerin ve yerel halkın güvenlik algıları insani güvenliği kavramsal çerçevesinde karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırma sonucunda üç kentte de Suriyelilerin ve yerel halkın güvenlik algılarının, o şehrin göç rotasının hangi noktasında bulunduğu, uluslararası mülteci rejimi ve ulusal düzeydeki mülteci politikalarından etkilenmiş olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Suriyeli mülteciler; insani güvenliği; Gaziantep; İzmir; Szeged.

ABSTRACT IN ENGLISH

Human Security Perceptions of Syrians and the Local People in Border Provinces of Gaziantep, Izmir and Szeged

Since the beginning of the war in 2011, millions of Syrians have left their country by following the various routes to move into neighboring countries first, then into Europe. Gaziantep and Izmir in Turkey and Szeged in Hungary are situated at the different points of Syrian migration route from Northern Syria to Western Europe. This study aims to explore the security perceptions of Syrians and the local people living in these cities. For this purpose, an interpretivist approach was taken. The study is based on observations, unstructured and semi-structured interviews that were conducted in

[‡] Bezen Balamir Coşkun, Doçent Doktor, İzmir Politikalar Merkezi, Kurum Adresi: Bostanlı Mah. Şehitler Bulvarı 70/2 Karşıyaka, İzmir, Türkiye. E-posta: bezenbalamir@gmail.com.

[‡] Tuğçe Kılıç, Doktora Araştırmacısı, Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakültesi, Szeged Üniversitesi, Kurum Adresi: Tisza Lajos Krt. 6720, Szeged, Macaristan. E-posta: tugce.kilic@juris.u-szeged.hu.

Gaziantep İzmir and Szeged between 2011 and 2017. Security perceptions of Syrian refugees and local people were compared within the context of human security perspective. The study found that the security perceptions of Syrians and the local population in three cities were affected by the position of these cities at the migration route, international refugee regime and refugee policies at the national level.

Keywords: Syrian refugees; human security; Gaziantep; İzmir; Szeged.

Giriş

Arap Baharının son halkası olarak Suriye’de bir grup demokratik haklarının ve özgürlüklerini talep etmek üzere meydanlara inmiş, bu gösteriler rejim tarafından kanlı bir biçimde bastırılmıştır. Bu karışıklık kısa süre içinde yerini 21. yüzyılın en uzun ve kanlı iç savaşına dönüştürmüştür. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin Nisan 2018 tarihli verilerine göre 2010 yılı sonunda başlayan iç savaş 5.6 milyon kişinin Suriye’den kaçmasına, 6.6 milyon kişinin de Suriye içinde yerinden edilmesine sebep olmuştur (BMYK, 2018).

Coğrafi yakınlığı ve diğer komşularına kıyasla yaşam standartı daha yüksek olan Türkiye, Suriyeliler için önemli bir destinasyon olmuştur. BMYK rakamlarına göre en fazla Suriyeliyi barındıran ülke Türkiye’dir. 18 Ekim 2018 tarihinde İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü [GİGM] tarafından açıklanan rakamlarına göre Türkiye’de biyometrik verileriyle kayıt altına alınan Suriyeli sayısı 3 milyon 585 bin 738’dir. Geçici barınma merkezlerinde kalan Suriyeli sayısı ise 177 bin 376’dır. Aralık 2017 rakamları ile kıyaslandığında geçici barınma merkezlerinde kalan Suriyeli sayısı 50 bin 875 kişi azalmıştır (Mülteciler.org, 2018). Geçici barınma merkezlerinde kalmayan Suriyeliler ise Türkiye’nin her yerine dağılmış olarak yaşamaktadır. Suriyelilerin en yoğun olarak tercih ettiği kentler İstanbul ve Suriye sınırındaki Hatay, Gaziantep, Adıyaman, Adana ve Kilis gibi kentlerdir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü [GİGM], 2017). İzmir başta olmak üzere Ege sahil şeridindeki şehirler ise 2015 yılı itibarıyla AB ülkelerine iltica etmek isteyen Suriyelilerin kitleler halinde akınına sahne olmuşlardır. Özellikle İzmir, Ege denizini aşarak Yunan adalarına geçmeye çalışan Suriyelilerin tercih ettiği bir kent haline gelmişse de kaçak geçişlerle ilgili kontrollerin sıklaştırılması ile zamanla kaçak geçişlerin sayısı, dolayısıyla İzmir’i transit olarak kullanan Suriyeli sayısı azalmıştır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü [GİGM], 2017).

Suriyelilerin gelişleriyle beraber kentlerin sosyolojik ve ekonomik yapısında önemli değişiklikler olmuş ve bu değişimler yerleşik kent halkının Suriyelilerden kaynaklı tehdit algılarının oluşmasına yol açmıştır. Bu durum sadece en çok Suriyeliye ev sahipliği yapan Türkiye’ye özgü bir durum değildir. Suriyelilerin göç rotasında yer alan, yerleşik ve/veya transit Suriyelileri barındıran tüm coğrafyalarda hem Suriyelilerin hem de yerel halkın güvenlik kaygıları ana gündemlerden biridir (Bkz. Sanyal 2016, Nikolıç 2018). Bu makalede, Türkiye’de Gaziantep ve İzmir Macaristan’da da Szeged şehrindeki Suriyelilerin ve bu kentlerde yaşayan yerel halkın güvenlik algıları insani güvenlik perspektifinden tartışılacaktır. Makalede şu sorulara cevap aranacaktır: Bu

şehirlerde Suriyeli mültecilerin ve yerel halkın güvenlik algıları/endişeleri nelerdir? Güvenlik algıları ne ölçüde farklılık veya benzerlik göstermektedir? Güvenlik algılamalarındaki bu farklılıklar sosyal / kültürel farklılıklara mı yoksa söz konusu şehirlerin yapısal durumlarına mı dayanıyor? Bu bağlamda çalışmamız ulusal ve uluslararası mülteci rejimlerinin hem mültecilerin hem de yerel nüfus üzerindeki insani güvenlik etkilerini analiz etmeyi amaçlanmaktadır. Çalışmada, mikro seviyede mülteciler ve yerel halk arasındaki güvenlik algılarının farklılıkları ve/veya benzerlikleri incelenerek, meso ve makro seviyede ise ulusal ve uluslararası mülteci rejimlerinin ve politikalarının sınır kentlerinde yol açtığı insani güvenlik sorunları tartışmaya açılacaktır. Suriyeli mültecilerin ve yerel halkın güvenlik algıları ile ilgili tartışmadan önce kısaca çalışmanın yöntemi ve konu ile ilgili literatür taraması paylaşılacaktır.

Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışma niteliksel vaka incelemesi olarak dizayn edilmiştir. Vaka çalışması yoluyla sınırlı bir sistemin nasıl işlediği ve çalıştığı hakkında sistematik bilgi toplamak amaçlandığı için, Gaziantep, İzmir ve Szeged’de belirli bir zaman dilimi içinde birlikte yaşayan Suriyeli ve yerel halkın güvenlik algılarının ortaya konulmasında en uygun araştırma deseni olarak seçilmiştir. Burada sunulan tartışma, İzmir’de 2015-2017, Gaziantep’te 2011-2015 ve Szeged’de 2015-2017 yılları arasında yapılan birinci elden gözlemlere; Suriyeliler ve yerel halk ile yapıla kişisel görüşmelere ve sivil toplum çalışanları ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelere dayanmaktadır. Ayrıca ulusal ve uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri tarafından hazırlanmış olan raporların incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular da tartışmaya katkıda bulunmuştur. Gaziantep ve İzmir’de veriler araştırmacının bu şehirlerde yaşadığı dönemde karşılaştığı Suriyeliler ve yerel halk tarafından kendisine aktarılan anekdotların kaydedilmesi yoluyla toplanmış ve akademik bir çalışmada kullanılabileceğine dair anekdotun sahibine bilgilendirme yapılmıştır. Anekdotların aktarılmasında ise alışılmışın dışında bir yöntem izlenerek, tematik analiz yapmak yerine anekdotlar Suriyelilerin ve yerel halkın güvenlik algılarını karşılaştırmalı şekilde ortaya koyacak şekilde metinde doğrudan aktarılmıştır. Araştırmanın Szeged bacağındaki veriler ise araştırmacının doğrudan gözlemleri ve sivil toplum çalışanları ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilmiştir. Görüşme yapılacak katılımcılar Szeged’de Suriyeliler için yardım kampanyasını başlatan aktivist gurubun kurucusu oldukları için özellikle seçilmiştir.

Bu çalışmada ele alınan şehirler -Gaziantep, İzmir ve Szeged- ise Suriyedeki krizin ve bununla bağlantılı göç dalgalarının değişik dönemlerinde Suriyeli sığınmacılara ev sahipliği yapmış ve Suriye’den kaçan mülteci ve sığınmacıların izledikleri göç rotasında üç farklı pozisyonu temsil eden şehirlerdir. Suriye’den çıkan göç rotasına bakıldığında, Kuzey ve Kuzeybatı Suriye kaynaklı hareketin hedefinin Hatay, Gaziantep ve Urda gibi Türkiye’nin güneydoğu sınırındaki iller olduğunu görürüz. Dolayısıyla Gaziantep Türkiye’ye ana giriş noktalarından biri olarak Suriyelilerin göç rotasında yer aldığı için bu çalışmada mercek altına

alınan şehirlerden biri olmuştur. Suriyelilerin göç rotasına bakıldığında, Anadolu'nun içlerinden Başta İstanbul olmak üzere Trakya'daki sınır şehirlerine ve başta İzmir olmak üzere Ege kıyı şeridindeki şehirlere doğru bir hareketin olduğu da gözlemlenmiştir. Genelde Trakya ve Ege denizi kıyı şeridindeki şehirler AB ülkelerine geçişte transit noktaları olarak rotadaki yerini alır. Bu bağlamda da İzmir rotadaki transit şehirlerden biri olduğu için karşılaştırmaya dahil edilmiştir. Çalışmada ele alınan son şehir olan Szeged ise Macaristan'ın Romanya ve Sırbistan sınırında yer almakta dolayısıyla Suriyelilerin karayoluyla Avrupa geçiş rotasında, AB Schengen bölgesi sınırları içine giriş noktasında yer almaktadır. Burada kısaca açıklanmaya çalışıldığı gibi bu üç şehir Suriyelilerin Suriye-Türkiye-AB göç rotasının üç farklı noktasında, Suriyeden çıkış-Türkiye'ye giriş (Gaziantep), Türkiye'den AB'ye transit (İzmir)ve AB'ye giriş (Szeged), yer aldıkları için seçilmiştir.

Göç Çalışmaları Literatüründe Suriyeli Mültecilerin Güvenliği

Suriye kaynaklı mülteci hareketinin kısa sürede milyonlarca mülteci ve yerinden edilmiş nüfusa sebep olması göç çalışmaları alanının da hareketlenmesine ve Suriyeli mülteciler ile ilgili literatürün zenginleşmesine yol açmıştır. Devletlerin mülteci rejimleri, başta Suriyeliler olmak üzere mülteciler ile ilgili uyguladıkları politikalar, yardım kuruluşlarının ve insani yardım örgütlerinin sahadaki çalışmalarının mülteci sorununun çözümüne katkıları, mültecilerin sağlık (Örn. bkz. Uğur, Orak ve Yüksel 2018; Çiftçi, Değer ve Ertem 2018), eğitim (Örn. bkz. Samuk 2018), sosyal güvenlik ve istihdam ihtiyaçları gibi temalarda zengin bir literatür karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın temel teması olan yerel halk ve mülteciler bağlamında ise Türkiye özelinde yapılan çalışmalar da mevcuttur. Harunoğulları (2016) Suriyeli nüfusun yerli nüfusu geçtiği Kilis şehri özelinde bir çalışma yaparak Suriyelilerin mekansal, kültürel ve ekonomik etkilerini ve bu durumdan kaynaklı sorunları tartışmıştır. Bilhan Kartal ve Ural Manço'nun derledikleri Beklenmeyen Misafirler: Suriyeli Sığınmacılar Penceresinden Türkiye Toplumunun Geleceği (2018) kitabında yer alan bazı bölümler Suriyeli sığınmacılar ve yerel halk arasındaki gerilimler çerçevesinde Suriyelilerin demografik yapıları (Yücesahin ve Sirkeci, 2018), emek piyasasına katılımlarını (Sunata, 2018), eğitim hakkı ve eğitime erişimi (Ihlamur-Öner) ve toplumsal kabulü (Paksoy) incelenmiştir. Kitapta ayrıca Gaziantep ve Kilis şehri örneklerinde yabancılık ve marjinaldik kavramları bağlamında Suriyelilerin varlığı tartışılmıştır (Ekinci, Hülür ve Deniz, 2018). Türkiye'deki Suriyeliler temasında yayınlanan bir diğer çalışma ise Utku, Unutulmaz ve Sirkeci'nin derlediği Turkey's Syrians: Today and Tomorrow (2017) isimli derleme çalışmadır. Bu derleme çalışmada değişik kentler örneklem olarak alınarak Suriyeli mültecileri merkeze alan çalışmalar yoğun olarak yer almaktadır. Erman'ın Ankara Altındağ ve Önder mahallesi gibi fakir gecekondü semtlerinde yaşayan Suriyeliler ile o mahallelerde yaşayan yerel halkın karşılaşmalarını incelediği çalışması; Gökgöz, Arena ve Aydın'ın Ankara ve Hatay'daki halkın Suriyelilerle ilgili algılarını inceledikleri karşılaştırmalı

çalışmaları; Çatak'ın Mersin'deki Suriyeli çocukların devam ettiği geçici Suriye okulları üzerine yaptığı çalışma örnek verilebilir. Türkiye odaklı çalışmaların yanı sıra Türkiye ve AB bağlamında mülteci sorununu ele alan çalışmalar da literatürde yaygın olarak yer almaktadır (Örn. Kaya 2018; Sirkeci 2017; Yüceşahin and Sirkeci 2017; Coskun ve Çim 2015). Bu çalışma, burada sayılan çalışmalar ve literatürde rastlanan diğer bazı çalışmalarla karşılaştırıldığında Suriyelilerin göç rotasında giriş, transit ve AB'ye geçiş noktalarında yer alan üç kenti örneklem olarak alması ve bu kentlerde sadece Suriyelilerin değil aynı zamanda yerel halkın da güvenlik algılarını incelemesi açısından farklılık göstermektedir. Özellikle Türkiye dışında bir kent örneği olarak Macaristan gibi mülteci karşıtı/kapalı sınır uygulaması yürüten bir ülkeden örneklemin tartışmaya dahil edilmesi çalışmayı farklılaştırmakta ve literatüre katkıda bulunmaktadır. İnsan güvenliğinin kavramsal analiz çerçevesi olarak kullanılması da bu çalışmanın literatüre yaptığı katkılardan biri olarak düşünülebilir.

Analitik Çerçeve: İnsani Güvenlik ve Suriyeli Mülteciler¹

Güvenlik tehditleri ya da güvende hissetme durumu her toplum, her ulus için olduğu gibi her bir birey için de farklılık arz eder. Ulusların, toplumların ve bireylerin güvenlik algıları neyi tehdit olarak algıladıkları, nasıl bir güvenlik tehditi ile karşı karşıya oldukları ve kimin/neyin güvenliğinin tehdit altında olduğu sorularının cevapları ile şekillenir. Bu bağlamda farklı güvenlik/güvenliksizlik algıları ortaya çıkar. Güvenlik/güvenliksizlik durumlarının çoğunda ise bir bireyin ya da toplumun güvenlik durumunun diğerleri için güvenliksizlik durumu oluşturduğu görülür (Booth 2005; Buzan vd. 1998).

Güvenliği geniş bir perspektiften ele alan Ken Booth (2005) güvenliği fiziki ve insani engellerden kurtulma olarak tanımlar. Bu perspektiften bakıldığında, yani güvenliği sadece fiziksel bir unsur olmaktan çıkardığımızda karşımıza insani güvenlik kavramı çıkar. 1994 yılında yayınlanan Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (BMKP)'nin raporunda ele alınan insani güvenlik kavramından yola çıkarak Kopenhag Okulu güvenliğin alanını derinleştirmiş ve bireylerin de güvenlik kaygılarını içerecek şekilde genişletmişlerdir. Bu bağlamda, Buzan ve meslektaşları 1998 yılında yayınlamış oldukları çalışmada geleneksel askeri güvenlik ve ulusal güvenlik yaklaşımının ötesine geçerek insani güvenlik kavramını da uluslararası güvenlik literatürüne sokmuşlardır (Buzan vd., 1998).

İnsan güvenliği yaklaşımı, geleneksel devlet-merkezci ve askeri yaklaşımların görmezden geldiği konulara da kucak açmıştır. İnsan güvenliği çerçevesinden bakıldığında güvenliğin öznesinin haklar ve özgürlükler olduğu bir güvenlik

---

¹ Yazarlar Suriyelilerin statüsü ile ilgili yasal düzenlemelerde ve literatürde mülteci, mülteci, şartlı mülteci, geçici koruma gibi farklı terimler kullanıldığının farkındadır. Yazının akışını etkilememesi için çalışmada Türkiye ve Macaristan'a sığınan Suriyelileri tanımlamak için uluslararası hukuğun öngördüğü 'mülteci' terimi kullanılacaktır.

anlayışı karşımıza çıkar. İnsan güvenliği bireylerin korkudan bağımsız olma (fiziki özgürlük), ihtiyaçlardan bağımsız olma ve onurlu bir yaşam sürme haklarını içerir. Bir bireyin kendini güvende hissedebilmesi için sadece fiziki özgürlüğe sahip olması yeterli değildir, aynı zamanda bireylerin insan hakları beyannamesinde yer alan tüm haklara haiz bir şekilde onurlu bir yaşam sürebilmesi de gereklidir. Bu çerçevede bireylerin güvenliğinin sağlanması asli olarak devletin görevidir. Göç çalışmaları alanında insani güvenlik ile ilgili tartışmalar yer bulmuştur. Bu çalışmalar daha ziyade sınır aşan göçleri çatışma ve insani güvenlik yelpazesinde ele alan çalışmalar olarak karşımıza çıkar (Bkz. Sirkeci 2007, 2009; Sirkeci, Cohen ve Yazgan 2012; Sirkeci ve Cohen 2016), Suriyeli mülteciler örneğinde ise karşımıza çıkan bireyin güvensizliğinin kaynağı olan bir devlet ve kendi devletinin yarattığı güvensizlik durumundan kaçarak başka bir devletin korumasına sığınmasıdır. Güvensizlik çerçevesinden bakıldığında ise mülteci olarak yerleştikleri kentlerde karşılaştıkları ve sebep oldukları güvenlik sorunlarının pek çoğunun haklar kaynaklı güvenlik tehditleri olduğu karşımıza çıkmaktadır. Mülteciler, İnsan Hakları Evrensel Beyanname (İHB) Madde 3'de yer alan en temel hakları olan 'yaşamak, hürriyet ve kişi emniyeti' hakları ellerinden alındığı için ülkelerini terketmek zorunda kalmışlar ve insan hakları beyannamesinin 'herkes zulüm karşısında başka memleketlerden mülteci olarak kabulü talep etmek ve memleketler tarafından mülteci muamelesi görmek hakkını haizdir.' maddesine istinaden mülteci statüsüne geçmişlerdir.

İnsan güvenliği bireylerin korkudan bağımsız olma (fiziki özgürlük), ihtiyaçlardan bağımsız olma ve onurlu bir yaşam sürme haklarını içeren bir güvenlik perspektifi olarak ele alındığında Suriyeli mültecilerin belli başlı insan haklarından yoksun bırakıldığı veya bu hakları kullanamadıkları gözlemlenmektedir. İHB'nin 5. maddesi 'hiç kimse işkenceye, zalimane, gayriinsani, haysiyet kırıcı cezalara veya muamelelere tabi tutulamaz' diyerek insani güvenliğin en temel prensiplerinden olan onurlu bir yaşam sürme hakkını işaret eder. Suriyeli mültecilerin onurlu yaşama hakkı söz konusu olduğunda Suriyelilerin sığındığı pek çok ülkede bu hakkın ihlal edildiği görülmektedir. Doğrudan devletler tarafından yapılan sistematik bir işkenceye maruz kalmamakla beraber Suriyeli mülteciler yaşadıkları kentlerde kamusal alanları ortak kullandıkları yerel halk tarafından 'zalimane, gayriinsani, haysiyet kırıcı muamelelere' tabi tutulabilmektedirler.

İHB'nin 13. maddesine bakıldığında madde 13/1 ve 13/2'nin serbestçe dolaşma ve yerleşme hakkı ile ilgilidir: 'Herkes herhangi bir devletin sınırları dahilinde serbestçe dolaşma ve yerleşme hakkına haizdir' ve 'Herkes, kendi memleketi de dahil, herhangi bir memleketi terk etmek ve memleketine dönmek hakkına haizdir.' Bu maddeler bağlamında mültecilerin durumu incelendiğinde mültecilerin ya onlar için hazırlanmış kamplarda ya da sığındıkları devlet tarafından belirlenen yerleşkelere yerleştirildiği ve yerleştirildikleri yerler hariç dolaşım haklarının kısıtlı olduğu görülür. En temel insan haklarından biri olan serbestçe dolaşma ve yerleşme hakkı ihlal edilmektedir. Özellikle örnek

vakalarımızdan biri olan Szeged'in yer aldığı Macaristan'ın mülteci yerleştirme politikaları incelendiğinde, başta Türkiye olmak üzere diğer ev sahibi ülkelere kıyasla oldukça katı olduğu görülmektedir. Hem hükümetin hem de kamuoyunun mülteci karşıtı pozisyonu Macaristan hükümetinin AB'nin baskısı ile almış olduğu 1300 civarındaki mülteciyi oldukça kötü koşullarda Rozske kampında kalmaya zorlamaktadırlar (Gall, 2016).

Beyannamenin 25. maddesi insani güvenliğin fiziki ihtiyaçlardan bağımsız olma durumunu karşılamaktadır: 'Her şahsın, gerek kendisi gerekse ailesi için, yiyecek, giyim, mesken, tıbbi bakım, gerekli sosyal hizmetler dahil olmak üzere sağlığı ve refahını temin edecek uygun bir hayat seviyesine ve ... güvenliğe hakkı vardır.' Bu madde çerçevesinde değerlendirme yapıldığında ne kamplarda yaşayan Suriyeliler ne de kentlerde yaşayanlar, kendilerinin ve ailelerinin 'sağlığı ve refahını temin edecek uygun bir hayat seviyesine ve ... güvenliğe' sahip değildir. Suriyelilerin pek çoğu düşük yevmiyeli, sosyal güvenliği olmayan işlerde çalışmakta böylece hem sosyal güvenlik hem de iş güvenliğinden yoksun kalmaktadırlar (Erdoğan ve Ünver, 2015).

Mültecilerin yerleştikleri kentlerde karşı karşı karşıya kaldıkları insani güvenlik durumlarının yanı sıra, mültecilerin kentteki varlığı da çoğu zaman kentin yerleşik halkı tarafından risk unsuru ve/veya güvenlik tehdidi olarak algılanmaktadır. Castles ve Miller (2008) yaptıkları çalışmada göç alan toplumların bazı ortak davranışları sergilediklerini ortaya koymuş ve bu davranışları şöyle sıralamışlardır: mülteci ile arasına kültürel mesafe koyma, demografik kaygıların ortaya çıkması, iş kaybetme ve gelir kaybı kaygısı, ekonomik kaygı, mülteciler toplumda ortaya çıkan bazı hastalıkların nedeni olarak görülmesi, mülteciler çeşitli suçların artmasının nedeni olarak görülmesi ve mültecilere karşı genel bir güvensizlik durumu. Castles ve Miller'in göç alan toplumlarda gözlemledikleri bu davranışlar, Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı kentlerdeki yerleşik halkta da görülen davranışlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Castles ve Miller, 2008). Karaca'ya göre Suriyeliler zaman içinde savaştan "etkilenen" konumunun yanı sıra sığındıkları kentlerde sosyal dinamikleri "etkileyen" duruma da gelmişlerdir (Karaca, 2013).

Oytun ve Gündoğar (2015), Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin olarak yapılan saha araştırmalarını taradıkları çalışmalarında özellikle en fazla Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan sınır bölgelerindeki kentlerde yaşayan yerel halk arasında Suriyelilere yönelik olumsuz tepkilerin kaynağının dil, kültür ve yaşam tarzı farklılıkları olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Oytun ve Gündoğar (2015) yaptıkları tarama çalışmasında ele aldıkları saha araştırmalarının sonuçlarını kullanarak yapmış oldukları SWOT analizinde "Türkiye'deki Suriyelilerin toplumsal etkileri boyutunda risk/tehditlerin fırsatlardan daha fazla olduğunu" ortaya çıkarmışlardır. Bu çalışmada ele alınan İzmir ve Gaziantep kenti örneklerinde Oytun ve Gündoğar'ın yaptığı SWOT analizinde ortaya çıkan risk ve tehditlerin tamamına yakını yerel halkın Suriyelilere yönelik güvenlik algılarında yer aldığı görülmektedir. Yerel halk arasında Suriyelilerin kentlere gelişyle suç oranlarının yükseldiği, Suriyelilerin suç makinesi gibi olduğuna ve

kent sokaklarında dilencilik yaygınlaştırdıklarına dair yaygın bir inanış vardır ve bu inanış halkın Suriyelilerin güvenlik tehditi oluşturduğuna dair algılarını güçlendirmektedir. Bu yanlış algıyı ortadan kaldırmak ve Suriyelileri birer suç makinesi olarak görülmesini engellemek amacıyla İçişleri Bakanlığı 5 Temmuz 2017 tarihinde bir basın açıklaması yapmak zorunluluğu hissetmiştir. Bu basın açıklamasında ‘Suriyelilerin karıştıkları olayların Türkiye’deki toplam asayiş olaylarına oranı 2014-2017 arasında yıllık ortalama %1,32’dir. Bu olayların önemli bir kısmı kendi aralarındaki anlaşmazlıklardan kaynaklanan olaylar’ olduğunu belirten Bakanlık, Suriyeli dilencilerin sokakları doldurduğuna dönük yanlış algıyı kıracak rakamları da paylaşmış, kent merkezlerinde yapılan operasyonlarda toplanan 3.046 dilencinin 379’unun Suriyeli olduğunu belirtmiştir (“İçişleri Bakanlığı Basın Açıklaması”, 2017).

Yerel halkın Suriyeli mültecilere yönelik tutumları söz konusu olduğunda Macaristan’da da durum farklı değildir. 2015 yılında Macaristan sınırı mültecilerin Avrupa’ya yaptıkları yolculuğun Schengen bölgesine girişte başlıca karayolu rotalarından biri haline gelmiştir. 2015 yılında 160.000 Suriyeli Macaristan sınırlarından giriş yapmıştır (Rafa, 2015). Macar hükümeti polis güçleri yardımıyla sığınmacıların ülke sınırlarından girmemesi için, girebilenlerin de ülkenin içlerine yayılmaması için yoğun çaba harcamışlardır. Macaristan hükümeti mültecilere karşı çok sert politikalar uygulamış ve Suriyelilerin Macaristan topraklarına girmesini önlemek için her türlü tedbiri almıştır. Öte yandan, Macaristan topraklarına girmeyi başaran ve AB’nin baskısıyla mülteci statüsü verilmek zorunda kalınan Suriyeliler ise Szeged kentine yakın Roszke’de bulunan kamplara yerleştirmeleridir. Pew’in Eylül 2016’da yaptığı Avrupalıların mülteci krizi ile ilgili algılarını anlamaya yönelik olarak yaptığı kamuoyu araştırmasının sonuçlarına göre Macar’ların %76’sı mültecilerin ülkelerinde terörizm riskini artıracaklarını, %69’u ise Suriye ve Irak’tan gelen mültecilerin kendileri için güvenlik tehditi oluşturduğunu ifade etmiştir (Poushter, 2016). Mülteci krizinin Macaristan üzerindeki etkilerini derinlemesine incelediği tez çalışmasında Prandana (2016), 2016 yılı boyunca mülteci akımına uğrayan Macaristan’da kamuoyunun ekonomik rekabet, kültürel değişim, değerlerin değişimi gibi konularda kaygılarının olduğu ve bu kaygılardan kaynaklı güvenliksizlik hissi yaşadıklarını ortaya çıkarmıştır.

Gaziantep: Kardeş Şehrin Halkının Uzayan Misafirliği

Suriyeli mülteciler için Türkiye’ye giriş noktası olan kentlerin başında gelen Gaziantep, savaştan önce de pek çok Suriyeliye ev sahipliği yapmış bir kent idi. Gaziantep halkının özellikle Azaz ve Halep kentlerinde yaşayan Suriyeliler ile iş ve akrabalık ilişkileri oldukça gelişmiş idi. TÜRSAB Türkiye Seyahat Acentaları Birliği’nin verdiği bilgilere göre 2008-2009 yıllarında Türkiye ve Suriye hükümetleri arasında sağlanan mutabakat ile iki ülke arasında vizeler kaldırılmış, Halep ve Gaziantep kardeş kentler olmuşlardır. Gaziantep bu dönemde hem turistik bir destinasyon olarak hem de ticari ve ekonomik ilişkiler açısından Suriyeliler arasında popüler bir kent olmuştu. Buna bir de Azaz ve Halep’teki

Suriyeliler ile Gaziantep'liiler arasındaki aile bağları da eklenince, Suriyeliler nazarında Gaziantep, Azaz ve Halep'in bir uzantısı idi. Dolayısıyla, topraklarındaki iç karışıklıktan kaçan Suriyeliler için bu çalışmada ele alınan diğer kentler ile kıyaslandığında Gaziantep yabancı bir kent değildi. Gaziantep halkının gurur duyduğu ve sık sık dillendirdiği misafirperverlik özelliği de eklendiğinde Suriyeli mültecilerin Gaziantep kentinde kendilerini daha güvende hissedebilecekleri varsayılabilir. Peki sosyo-kültürel benzerliklerin olduğu ve misafirperverliği ile tanınan bir kentte Suriyeli mülteciler insani güvenlik çerçevesinden ele alındığında kendilerini ne kadar güvende hissediyor?

Gaziantep kenti, yerel yönetimler ve Gaziantep halkı 2011 yılında başlayan ve bu çalışmanın yazıldığı güne kadar devam eden Suriyeli mültecilerin kente yerleşme sürecinde çeşitli zorluklar ve güvenlik sorunlarıyla karşılaşmıştır. Her ne kadar kent Suriyelilere, Suriyeliler de kente aşına olsa da uzayan 'misafirlik' sürecinde hem Gaziantep halkı hem de Suriyeli mülteciler fiziksel ve insani güvenlik tehditleri ile karşı karşıya kalmıştır. Çok kısa bir zamanda kent nüfusuna eklenen 300 bin civarında Suriyeli, hali hazırda hızlı büyümeden kaynaklı altyapı sorunları yaşayan kent ve kent halkı için zorluklara yol açmıştır. Gaziantep'teki iş çevrelerini kullanarak yatırımlarını Suriye'den Gaziantep'e kaydıran üst sınıf Suriyeliler kente daha rahat adapte olurken ve yerel halk tarafından benimsenirken, daha sonraki göç dalgaları ile kente gelen alt ve orta sınıf Suriyeliler kent halkı tarafından önyargılı olarak karşılanmış ve zaman zaman tehdit olarak algılanmıştır.

2014 yılında 'Gaziantep'te Suriyeli istemiyoruz' kampanyaları sosyal medyada örgütlenerek protesto gösterilerine başlamış, 2014 yazında bir Suriyelinin ev sahibini bıçaklaması ile Gaziantep'liiler Suriyelilerle karşı karşıya gelmiştir. Parklarda ve metruk yerlerde yaşayan Suriyelilerin toplanarak kamplara gönderilmesi ile çatışma daha da büyümeden sona erdirilmiştir ("Gaziantep'te Suriyelilere Saldırdılar," 2014). 2016 yılında Suriyelilere vatandaşlık verilmesi ile ilgili tartışmalar ortaya çıktığında Suriyelileri istemiyoruz kampanyası Türkiye'nin pek çok kentine yayılmış ve Suriyelilere karşı protestolar Gaziantep'te de devam etmiştir.

Gaziantep kent merkezinde Suriyelilerin ve yerel halkın bir araya geldiği parklar ve toplu taşıma araçları gibi kamusal alanlarda Suriyelilerin sayısının artması yerel halkın tepkisini çekmeye başlamıştır. Suriyeli ailelerin, özellikle ilkbahar ve yaz aylarında zamanının hemen hemen tamamını ev dışında, parklarda geçirmesi yerel halkın Suriyeliler ile ilgili şikayetlerini artırmıştır. Gaziantep'te yaşayan 24 yaşındaki bir genç kadının aşağıdaki sözleri yerel halkın zaman içinde Suriyelilerin vakit geçirdiği kamusal alanlara çok zorunlu bir durum yoksa gitmemeye başladığını ifade eden pek çok Gaziantep'liiden sadece biridir.

Bütün yazı parkta geçirdiler çoluk çocuk, parklarımıza gidemedik.
Şimdi havalar soğuyunca camilerin içine, apartman girişlerine geliyorlar.
Hırsız mı uğursuz mu bunlar bilmiyoruz. Korkudan çocukların yalnız

başına apartmanın içinde bile dolaşmasına izin vermiyorum (K., Gaziantep, 24).

Suriyelilerin kamusal alandaki görünürlüğüne artması, parklarda ve alışveriş merkezlerinde vakit geçirmesi, Antep halkı arasında ‘ülkelerinde savaş varken bunlar burada geziyorlar’ tepkilerine yol açmış, Suriyelilerle ilgili önyargılar ve söylentiler yaygınlık kazanmıştır. Bu önyargılar arasında en çok dile getirilenlerinden biri Suriyeli kadınlarla ilgili olarak Gaziantepli kadınlar arasında yaygınlaşan ve Gaziantep’te 40 yaşlarında bir kadının yaptığımız mülakat sırasında paylaştığı ‘Güzel güzel giyinmiş süslenmiş kadınları kollarına takıp çıkıyorlar. Savaş var memleketlerinde, bu ne süs püs. Artık o kadınları satıyorlar mı bilmiyorum. Başımıza ne işler açacaklar korkuyorum’(B., Gaziantep, 40) tarzındaki söylentilerdir.

Birkaç ay kalıp ülkelerindeki sorunlar çözümlenince geri döneceklerini düşünerek Suriyelileri ‘misafir’ eden Gaziantep’liler, Suriyelilerin kalış süresi uzadıkça Suriyelilerle ilgili önyargılarını korku ve güveniksizlik algılarına dönüştürdü. Aşağıdaki anekdot örneğinde de görüldüğü gibi ‘korku’ Gaziantep’lilerin Suriyeliler ile ilgili yorumlarında en çok ifade edilen duygudur.

Ne zaman tramvaya binsem onlara rastlıyorum. Sürekli telefondalar Arapça konuşuyorlar. Ne konuştuklarını anlamıyorum, kim bilir bizimle ilgili neler planlıyorlar. Korkuyorum Suriyelilerle dolu tramvaya binmekten. Kendi memleketimizde rahatımız bozuldu (M., Gaziantep, 36).

Gaziantep’te yaşayan Suriyelilere bakıldığında, her ne kadar Karma Göç Platformu (MMP)’nin 2017 yılında yaptığı araştırmanın bulgularına göre Kilis ve Gaziantep’te yaşayan Suriyeli katılımcıların %88’i yaşadıkları mahallelerde kendilerini güvende hissettiklerini, %67’si ise Türk halkı tarafından kabul gördüklerini söylese de bireysel hikayeler dinlendiğinde Suriyelilerin ne tamamen korkudan bağımsız oldukları ne de onurlu bir yaşam sürme kriterini yerine getirebildikleri görülür. Türkler tarafından kabul görmediklerini söyleyenler ise Türklerin onları yük olarak gördüklerini dolayısıyla Suriyelileri istemediklerini ve Türklerin özellikle Arap kökenli Suriyelilere karşı hoşgörüsüz olduklarını düşünmektedirler. ‘Korku’ yukarıda alıntı yapılan Gaziantep halkının anekdotlarında olduğu gibi Suriyelilerin paylaştıkları anekdotlarda da ana duygu olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşağıda paylaşılan anekdotlar Suriyelilerin gündelik hayatlarında hissettikleri korkudan kaynaklı güvensizlik algılarını göstermektedir.

Tramvayda Arapça konuşmaya korkuyorum. Ne zaman telefonla konuşsam ya da arkadaşımınla sohbet etmeye başlasak diğer yolcular bakışlarıyla karşılaşıyorum. Ya da yüzlerini buruşturarak bizimle aynı

ortamı paylaşmaktan ne kadar rahatsız olduklarını hissettiriyorlar (N., Suriye, 21).

Biraz Türkçe anlıyorum, dışarı çıktığımızda kötü niyetli bir takım insanların bizim hakkımızda konuştuklarını duyunca eşimin tek başına dışarı çıktığı takdirde başına gelebileceklerden korktuğum için dışarı çıkmasını yasakladım (R., Suriye, 30).

MMP'nin çalışmasında da ortaya çıktığı gibi Gaziantep'te yaşayan Suriyelilerin çoğunluğu kayıt dışı çalışmaktadır. Dolayısıyla, ihtiyaçlardan bağımsız olmaları söz konusu değildir. Çok kötü durumdaki evlere bile istenen yüksek ev kiralari, gündelik hayatı sürdürebilmenin pahalı oluşu, dil bariyeri, ekonomik sıkıntılar gibi durumlarla baş etmeye çalışmaktadırlar (MMP, 2017). Böylesine temel ihtiyaçların bile karşılanmadığı bir ortamda Suriyeli mülteciler kendilerini tehdit altında hissetmektedirler. Bu tehdit algısının en net şekilde ifade edildiği durumlardan biri 2012 kışında kalacak yeri olmadığı için apartman girişlerine sığınan Suriyelilerin yaşadıklarıdır:

Havalar soğumaya başlayınca K mahallesinde apartman girişlerine sığınan hemşerilerimi farkedenden apartman sakinleri onları apartmandan kovdukları gibi mahallenin gençleri de arkalarından taş atarak arkalarından koşmuşlar. Hepsi çok korkmuştu (P., Suriye, 45).

Tüm hayatlarını arkalarında bırakıp Gaziantep'e yerleşmek zorunda kalan, çoğunlukla kayıt dışı çalışan, kayıtlı çalışanları ise çok düşük maaşlarla geçinmeye uğraşan, çoğu zaman yardım kuruluşlarının ya da komşuları olan Türklerin yardımları ile ayakta durabilen Suriyeli mültecilerin insani güvenliğin temel taşlarından olan onurlu bir yaşam sürme durumunu gerçekleştirmedikleri açıktır. İş bulabilen fizikçi bir bilim insanının hikayesi bu durumu özetlemektedir:

Ben doktora yapıyordum İngiltere'de. Ailemin yaşadığı yer bombalanınca çocuklarımdan birini kaybettim, sonra ailemin geri kalanını alıp Antep'e geldim. Şimdi öğretmenlik yapıyorum çok düşük bir ücret karşılığı. Evet bir işim var ama kimsenin yapmak istemediği işleri ben yapıyorum ve birlikte çalıştığım insanlar çoğu zaman benim varlığımın farkında değilmiş gibi davranıyorlar. Afedersiniz hayvanlarımızı bile bağlamak istemeyeceğimiz koşullarda bir evde yaşıyoruz ve çocuklarımızı o koşullarda yaşamaya zorluyorum. Çok onur kırıcı bir durum. Çocuklarımızın yüzüne bakamadığım için geç dönüyorum eve (T., Suriye, 34).

Deniz, Ekinci ve Hülür (2017)'ün araştırmasının başlığından ilhamla *müstakbelleri harap olan yüzbinlerce Suriyeli her ne kadar savaştan ve*

bombalardan uzakta olsa da sığındıkları Gaziantep'te insani güvenlik ihtiyaçlarını karşılayamamakta ve sürekli bir korku ve güvensizlik halinde yaşamlarını sürdürmektedirler.

İzmir: Mübadil ve Muhacirler Kentinde Suriyeli Mülteciler

On sekizinci yüzyıl sonu itibarıyla Anadolu Balkanlar, doğu Avrupa ve Ortadoğu'dan gelen dış göç hareketlerinin son bulduğu bir coğrafya olmuştur. Bu süreçte, İzmir kenti de Anadolu'ya sığınan ilk göçmen akınından beri göç alan bir kent olagelmıştır. On sekizinci yüzyıl sonu ve on dokuzuncu yüzyıl başlarında Anadolu'ya göçenler çoğunlukla Türkçe konuşulan bölgelerden ve Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılması ile göç etmek zorunda bırakılanlar idi. Bu dönemde Yunanistan'ın bağımsızlığını ilan etmesinden sonra gelen göçmenlerin sayısı bir milyonun üstünde idi (Arı, 1960). Balkanlar, Yunanistan ve Ege adalarından gelenler, başta İzmir olmak üzere Ege kıyılarına yerleştirilmişlerdir. Cumhuriyet döneminde ise Lozan Anlaşması ile Yunanistan ve Balkanlar'dan gelen mübadiller başta olmak üzere, 1990'ların sonuna kadar Anadolu'ya Yunanistan, Bulgaristan ve Yugoslavya'dan gelen göçmenler ağırlıklı olarak İzmir ve çevresine yerleşmişlerdir. Günümüzde İzmir'de Yunanistan ve Balkanlardan gelen 1,5 milyon civarı göçmen yaşamaktadır (Sait, 2013). Tarihine bakıldığında İzmir kentinin göçlerle beslenmiş bir kent olduğu söylenebilir. İzmir'de hala kendini göçmen ya da muhacir olarak tanıtan ailelere rastlamak mümkündür. Kısaca İzmir göçmenliğin ve göçmen kültürlerin belirleyici olduğu bir kenttir. Peki göçmen kültürü ve hoşgörü ortamı ile tanınan bir kentte Suriyeli mülteciler insani güvenlik çerçevesinde kendilerini ne kadar güvende hissediyor?

Benzer sosyo-kültürel arkaplanlardan gelen Balkan göçmenleri ile karşılaştırıldığında İzmir'e gelen Suriyeli mültecilerin profillerine bakıldığında Suriyelilerin dil, kültür ve yaşam tarzlarının farklı olduğu, sosyo-ekonomik düzeylerinin ve eğitim seviyelerinin düşük olduğu görülmektedir (AFAD 2014; AFAD 2013). İzmir'deki Suriyelilerin sosyo-ekonomik seviyeleri ile ilgili detaylı bir dokümantasyon çalışması olmamasına rağmen medyada çıkan haberler İzmir'de yerleşik Suriyelilerin çoğunun mevsimlik tarım işçisi olarak çalıştığı, bir kısmının da İzmir kentindeki deri üretimi yapan atölye ve fabrikalarda çalıştığını işaret etmektedir. İzmir civarındaki köylerde geçici olarak barınan ve mevsimlik işçilik yapan Suriyelilerin güvenlik kaygıları kent merkezinde yaşayanlardan çok farklı olduğu için, buradaki gözlem ve alıntılar İzmir kent merkezinde yaşayan Suriyeliler ile ilgili olacaktır.

Suriyeli mültecileri değişik göç dalgaları ile İzmir'e gelen Balkan göçmenlerinden ayıran bir başka nokta ise Balkanlardan gelen göçmenlerin aksine Suriyelilerin İzmir'i AB topraklarına geçiş için bir çıkış noktası olarak görmeleri ve İzmir'e yerleşme amaçlarının olmamasıdır. Ağustos 2017 AFAD istatistiklerine göre İzmir'deki kayıtlı Suriyeli sayısı 115.356 iken bu sayı Gaziantep'te 339.697'dir. Türkiye ile AB arasında Mart 2016'da imzalanan anlaşmadan önce günde yaklaşık 2 bin 500 Suriyeli deniz yoluyla Türkiye

üzerinden Yunanistan'a geçerken bu sayı anlaşmadan sonra günde 100 kişinin altına kadar düşmüştür (Hayatsever, 2017). Ege denizi üzerinden Yunanistan'a geçenlerin büyük çoğunluğu Dikili, Foça, Karaburun, Çeşme, Kuşadası gibi İzmir'in Ege denizine kıyısı olan ilçelerinden gerçekleştiği için İzmir, özellikle de Basmane semti ve çevresi 2015 yazından 2016 yılında imzalanan anlaşma yürürlüğe girene kadar Suriyelilerin Avrupa'ya geçmek için bekledikleri bir durak işlevi görmüştür. Bu dönemde bavullarıyla, parklar, sokaklar gibi kamusal alanlarda kalan, kendilerini Yunanistan'a götürecek araçları bekleyen Suriyelilerden dolayı kent halkı Basmane semtine küçük Suriye ismini vermişlerdir. 2015 yazında Basmane'de özellikle Kültürpark ve çevresindeki kamusal alanlarda yaşayarak Ege denizini geçerek Yunan adalarına ulaşmalarına aracılık edecek insan kaçakçıları bekleyen Suriyeliler İzmir Enternasyonal Fuarı'nın açılışının yaklaşmasıyla, fuar ziyaretçilerinin hoşuna gitmeyecek görüntüler oluşturdukları gerekçesiyle Basmane'den toplanılarak daha az görünür olacakları Atatürk Stadyumu gibi noktalara taşınmışlar, sonrasında ise kamplara gönderilmişlerdir. Konu ile ilgili olarak yapılan haberlerde bu kararın ardındaki güvenlik kaygılarının altı çizilmiştir:

Suriyeli mültecilerin gruplar halinde sokaklarda yaşamasının hem güvenlik hem de hijyen açısından risk taşıdığı gündeme gelmiş, arayışa girilmişti. AFAD Başkanı Oktay konu ile ilgili yaptığı açıklamada ...: "Parklarda ve bahçelerde kalanların kamplara gönderilmeleri ki buna biz kamp demiyoruz aslında çadır kent veya konteynır kent derken buralar gerçekten bir kent. Yani oralarda bu kadar iyi imkânların sunulduğu ortamlardan gelip de İzmir'de bu kadar sıcaklığın altında aç susuz kalmanın bir anlamı yok. Zaten Suriyeli kardeşlerimizle de görüşüp ikna etmeye çalışıyoruz ("İzmir'deki Suriyeli Mülteciler", 2015, p.1).

AFAD yetkilisinin hem Suriyeliler hem de kent halkı için altını çizdiği güvenlik tehditleri fiziki güvenlik tehditleridir. İnsan güvenliği çerçevesinden bakıldığında ise fiziksel güvenliklerinin sağlanması adına Suriyeli mültecilerin en temel haklarından olan serbest dolaşım hakları ellerinden alınarak, kentteki kamusal alanlardan çekilmeye zorlanarak 'çadır/konteynır kentlere' yerleşmeye ikna edilmeye çalışılmıştır. Bu da fiziki özgürlüklerinin kısıtlanması anlamına gelmektedir ki, bu da insani güvenlik çerçevesinden bakıldığında bir güvensizlik durumudur.

Diğer taraftan, kayıt edilerek geçici koruma altına alınan ve İzmir'de ikamet eden Suriyelilerin ise şehir dışına çıkışları valilik kararıyla izne tabi tutulmuştur. Valiliğin aldığı karara göre, mültecilerin izin belgesi olmadan kent dışına çıkmaları yasaklanmış ve 'izin belgesi olmayan Suriyelilere kara, deniz, hava ve demiryoluyla yolcu taşımacılığı yapan taşımacılar, acente, taşıma işleri komisyonculuğu, taşıma işleri organizatörlüğü, terminal işletmeciliği, araç kiralama işletmeciliği, taksi durakları gibi ulaşım hizmeti veren firma, şirket ve

duraklar tarafından' bilet satılmayacağı duyurulmuştur ("İzmir'de 'izinsiz' Suriyeli mültecilere seyahat yasağı", 2017). Valilik bu uygulamanın amacının 'mültecilerin kendilerine sunulan hizmetlerden gereği gibi faydalanabilmesinin, kamu düzeni ve güvenliğinin sağlanmasının ve göçmen kaçakçılığı suçuna karışan veya terör örgütleriyle ilişkisi bulunanların tespitinin sağlanması' ("İzmir'de 'izinsiz' Suriyeli mültecilere seyahat yasağı", 2017) olduğunu belirtse de İzmir'e yerleşen mültecilerin 'herhangi bir devletin sınırları dahilinde serbestçe dolaşma ve yerleşme hakkını' ellerinden almaktadır.

Öte yandan, Yunanistan'a geçmeyi planladıkları için Türkiye'de kayıt olmayan ve İzmir'de 'karşıya geçmek' için bekleyen Suriyeli bir kadın mülteci karşı karşıya oldukları farklı bir insani güvenlik tehdidini işaret etmektedir:

Erkek kardeşim büyük oğlumla Yunanistan'a gitti. Sağ salım ulaşmışlar Almanya'ya. Bizi de alıracaklar, gideceğiz biz de. Kaydolmadık Türkiye'de. Kaydolmadık diye hastaneye gidemiyoruz. Arada doktorlar hemşireler gelip bu mahalleye bizim gibi kayıtsız Suriyelilere aşı falan yapıyorlar, ilaç veriyorlar. Geçenlerde çok ateşlendi en küçük olan. Ölecek sandım, hastaneye gidemedik, sağlıkçılar da gelmedi o gün (A., Suriye, 35).

Kayıt yaptırmayan Suriyeli mülteciler en gerekli ihtiyaçları olan sağlık hizmetlerinden faydalanamamakta iken, İzmir kentinde yaşayan yerel halk ise Suriyelilerin rahatça ve ücret ödemediği tüm sağlık hizmetlerinden faydalanabildiklerini düşünmektedirler. Suriyelilerle ilgili 'şikayetlerini' dile getiren İzmirlilerin çoğu şikayetini bizlerle paylaşan B. hanım gibi Suriyelilerin 'rahatça' sağlık hizmetlerinden faydalanmasının sağlık hizmetlerinin kalitesini düşürdüğünü ve bu hizmetten asıl faydalanması gereken Türk vatandaşlarının ikincil duruma düştüğünden yakınmaktadır:

Hastanelerden bedava faydalanıyorlar. Ben katkı payımı ödüyorum her gittiğimde. Bir de kalabalık ediyorlar. Kendi memleketimizde hastanelerimize para veriyoruz Suriyeliler vermiyor. Bir de sırada onları bekliyoruz. Doktorlar da bıkmış oluyor, sonra bizimle doğru dürüst ilgilenmiyorlar (B., İzmir, 67).

İzmir'e yerleşen Suriyeliler ise, Basmane'deki oteller sokağı, Anafartalar Caddesi ve çevresi ile Kadifekale ve Agora gibi kentin eski merkezlerine yerleşmişlerdir. Özellikle Basmane, Arapça tabelalı lokantalar, tatlıcılar, cep telefonu dükkanları ile bir Suriye mahallesi izlenimi vermektedir. İzmir'de Suriyeli mültecilerle çalışan bir yardım kuruluşu çalışanı yardım görevlisi kentin eski yerleşim merkezlerinde yaşayan Suriyelilerin kiralararak yaşadıkları evlerin rutubetli, tek odalı, elektrik ve su gibi temel altyapı hizmetlerinden yoksun olduğunu dolayısıyla hijyenik olmayan evlerde yaşayan Suriyelilerin ciddi sağlık problemleri ile karşı karşıya kaldıklarını gözlemlediklerini ifade etmiştir:

Ev sahipleri Suriyelilere ev vermek istemiyor, ancak çok kötü durumda olan, içine İzmirliilerin yerleşemeyeceği yıkık dökük evler ve dükkânları kiralyorlar. Rutubetli, içinde elektriği, suyu olmayan, ısınmayan metruk yerlerde kadın erkek çoluk çocuk tek göz mekanlarda yaşamaya çalışıyorlar. Çoğu zaman yaşadıkları yerlerde yıkanabilecekleri bir sistem yok. Soğuktan ve pislikten kırılıyorlar (C., İnsani Yardım Görevlisi, 27).

Böyle bir yoksunluk içinde temel ihtiyaçlarını bile karşılayamayan Suriyeli mültecilerle aynı mahallelerde yaşayan İzmirliiler ise bu yoksul Suriyelilerin varlığını tehdit olarak algılamaktadır. Suriyelilerle aynı mahallede yaşayan üniversite öğrencisi bir genç kadının sözleri pek çok İzmirlinin güvensizlik algılarını en basit haliyle ifade etmektedir:

Restorasyon için yıkılan ya da sahipleri tarafından terkedilmiş eski evlere yerleşmişler. Yazlık evlere de girip yerleşiyorlarmış. Bizim mahallede böyle yaşayan Suriyeliler var, bakkaldan dönerken üstüme saldırıp elimdeki poşeti alıp kaçtılar bir kere. Çok korkuyorum onlardan. Hiç memnun değilim Suriyelilerle aynı mahallede yaşamaktan (D., İzmir, 21)

Yukarıda örneklerle aktarıldığı üzere, İzmir’de yaşayan İzmir halkıyla kentin kamusal alanlarını paylaşan Suriyelilerin insani güvenliğinin ihtiyaçlardan bağımsız olma ve fiziki özgürlük yani korkudan bağımsız olma alanlarında pek çok doğrudan ya da algı düzeyinde güvenlik tehditi ile karşı karşıya kaldıkları anlaşılmaktadır. Bütün bunların yanısıra onurlu bir yaşam sürme hakkı da aşağıdaki anekdotlarda ifade edildiği gibi zaman zaman hem Suriyeliler tarafından hem de İzmir halkı tarafından dile getirilen insani güvenlik konuları arasındadır:

Suriyelilere para veriyorlar, herkes yardım ediyor onlara, hastaneye okula para vermiyorlar. Bir de bizim işlerimizde çalışıyorlar. Vatandaşlık da vereceklermiş. Ben işsizim, hala ailemle yaşıyorum, her gün işitmediğim laf kalmıyor. Sürekli aşağılanıyorum ailede, mahallede. Ben açım, işsizim Suriyeliler burada verdikleri imkanları beğenmeyip Almanya’ya gitmek istiyorlar (E., İzmir, 28).

Kaçakçılara o kadar para verdik, bir sürü riski göze aldık. Ne için daha iyi bir hayatımız olsun diye. Ne oldu, bize verdikleri bot patladı, can yelekleri işe yaramadı. Hepimiz kendimizi denizin ortasında bulduk. Geldi sahil güvenlik bizi balık gibi denizden topladı, hepimiz ıslak tır tır titredik. Hayattayız ama kandırılmak, birikimlerimizi kaptırmak, üstüne üstlük suçlu muamelesi görmek çok onur kırıcıydı... Eve

dönemiyoruz, Almanya'ya gidemiyoruz. Burada böyle kalakaldık çaresiz (F., Suriye, 30).

Szeged: Yolculuğun en zor kısmı olan Macaristan'daki son durak²

Szeged, Macaristan'ın güneydoğusunda bulunan Sırbistan'a komşu, 165.000 nüfuslu, 3, en büyük Macar kentidir. Macaristan'ın en büyük üniversitelerinden birine sahip olan bu kentte genç ve eğitimli nüfus oldukça fazladır. Macaristan'da iktidar partisi Fidesz'in yönetiminde söz sahibi olmadığı tek kenttir ("The Europeans embracing migrants," 2015). Macaristan'da gittikçe artan göçmen karşıtı politika ve tutuma rağmen, Haziran 2015'te bu durumun Sırbistan Macaristan sınırında yer alan Szeged kentinde daha farklı yansımaları olmuştur. Szeged'de Macar hükümetinin mülteci karşıtı uygulamalarından dolayı insani güvenlik tehdit altında olan Suriyeli mültecilere destek olmak için sivil bir inisiyatif ortaya çıkmıştır. Bu inisiyatifin yaptığı çalışmaları eleştirenler olsa da kent halkının büyük çoğunluğu Suriyeli mültecilere aktif destek vermiştir. Szeged deneyimini Gaziantep ve İzmir deneyimlerinden ayıran ise Szeged kentinin transit nokta olmasından kaynaklı olarak Suriyelilerin şehirde bir kaç gün kalıp ayrılması ve Macar hükümetinin mülteci ve sığınmacıların ülkede kalış sürelerini minimum sürede tutup, kalanların ise Roszke kampında kalmasını sağlamalarıdır. Dolayısıyla, Szeged kentinde transit Suriyeliler dışında kentte yaşayan Suriyeli yoktur ve Szeged'e yakın Roszke kampında izole bir şekilde tutulmaktadır.

Suriyede yaşanan kriz sonucunda, güvenlik endişesiyle yaşadıkları topraklardaki iç savaştan kaçan Suriyelilerin birçoğu insani güvenliklerini sağlamak için coğrafi olarak yakın ülkelere sığınırken, pek çok Suriyeli de geleceklerini gelişmiş Batı Avrupa ülkelerinde aramayı seçmiştir. Batı Balkanlar göç rotasının Avrupa'ya açılan kapısı olan Sırbistan-Macaristan sınırı, 2015 yazında kuzeybatı Avrupa ülkelerine, özellikle Almanya'ya ulaşmak isteyen Suriyeli mültecilerin başlattığı "akın"a sahne olmuştur ("Macar polisinden parmak izi vermek istemeyen göçmenlere gazlı müdahale", 2015). Macar hükümetinin gerek retorikte gerekse politikalarında vücut bulan güvenikleştirme yaklaşımı, krizi daha da derinleştirmiştir.

Genelde mülteci baskısını en çok hisseden ülkeler Yunanistan ve İtalya gibi Akdeniz'e kıyısı olan ülkeler iken, 2015 yılında Macaristan da Suriye mülteci krizinde öne çıkan ülkelere biri olmuştur. Küresel göç sisteminde, bağlı olduğu farklı ve tarihsel göç alt sistemleri olan Almanya ve Fransa gibi Avrupa ülkeleriyle karşılaştırıldığında, Macaristan'da böyle bir ağ hiçbir zaman olmadığı için hükümet göçe geçiş vermeyen daha "etkili" politikalar uygulayabilmiştir ("The Special Case of Hungary," 2016). Bu bağlamda, Macaristan başbakanı Viktor Orban sıklıkla AB'nin mülteci ve göç politikalarını şiddetle eleştirmiş, bu

² https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/09/07/six-syrians-on-the-hardest-part-of-their-journey-to-europe/?noredirect=on&utm_term=.eb30c4ffbc62

politikaların Macaristan'ın güvenliğini tehlikeye sokabilecek politikalar olduğunu savunmuştur:

Geliştirdiğimiz Ortak Avrupa Sığınmacı Politika normları ve hukuk sistemi, bir yardımdan ziyade önümüze engel koymaktadır. Üye devletlerin kendi özel durumlarını göz önünde bulundurarak, mülteci dalgasını nasıl durdurmak istiyorlarsa ona göre karar vermeleri çok daha iyi olur. Bu şansı elde edebilirsek, biz Macarlar kendi problemlerimizi de çözebilir konuma geleceğiz (BMMYK, 2016, p.5).

Orban, AB'nin sadece deniz rotalarından Yunanistan ve İtalya gibi ülkelere gelen mültecilerle ilgilendiğini dile getirirken, mültecilerin kara rotalarından giriş yaptığı ülkeleri ihmal ettiğini vurgulamıştır (“The Special Case of Hungary,” 2016). Bunun üzerine, Aralık 2015'te sunulan Avrupa Komisyonu teklifiyle, Macaristan, İtalya ve Yunanistan ile beraber faydalanıcı ülke konumuna gelmiştir. Macar Hükümeti faydalanıcı olmasına rağmen bu teklifi ve kotaları reddetmiş; güvenli ülkelere gelen ve başka ülkelere gitmek isteyen mültecileri sığınmacı olarak kabul etmeyi uygun görmemiştir.

Kota karşıtı referandum kampanya sürecinde, hükümet daha sert göç politikaları uygulamış, neticesinde göçmen karşıtı kampanyalarla toplumdaki yabancı düşmanlığı seviyesinde belli bir artış gözlemlenmiştir (Juhász and Zgut, 2017). Kampanyanın bir parçası olarak açık hava panolarında Macarca “Eğer Macaristan'a gelerseniz, Macarların işlerini ellerinden almayın!” (Thorpe, 2015) gibi cümlelerle kamuoyunda güvenlik algısı oluşturulurken, mültecilerin AB değerlerine ve Avrupa güvenliğine tehdit oluşturacağı Başbakan ve hükümet yetkililerince sıklıkla vurgulanmıştır (“Macaristan Başbakanı Orban'dan mülteci referandumu,” 2016).

Macar hükümetinin izlediği mülteci karşıtı politika ve güvenikleştirme, kısa zamanda kamuoyunda karşılık bulmuş ve Suriyeli mülteciler Macarlar arasında bir güvenlik tehdidi olarak algılanmaya başlanmıştır. Charlie Hebdo saldırısı gibi terör saldırıları ise Macarların mültecilere bakış açısı daha da olumsuz bir hale getirmiştir (Migszol, 2016). Dolayısıyla, göçmen olgusu terörle ilişkilendirilir hale gelmiştir. Mayıs 2016 itibariyle, ankete katılan Macarların %4'ü terörizmin Macarlar için en önemli iki güvenlik probleminden biri olduğunu düşünürken, Kasım 2016'da bu oran %8'e çıkmıştır. Macarların %28'i göçün Macaristan'ın karşılaştığı en önemli iki probleminden biri olduğuna inanırken, bu oranla göç olgusunu, sağlık/sosyal güvence (%37) ve işsizlik (%29) temalarının ardından takip eden üçüncü konu yapmıştır. Kasım 2016 yani 6 ay sonra yapılan anket sonuçlarında ise Macarların %30'u göç konusunun en büyük güvenlik tehditlerinden biri olduğunu düşünerek, göç olgusunu 2. sıraya taşımıştır (Juhász and Zgut, 2017). Mültecilerin işlerini ellerinden alacağı, ülkede salgın hastalıklara sebep olacağı ve ekonominin zaten sıkıntılı olduğu ülkede daha büyük ekonomik krizlere mahal vereceğinden kaygı duyduklarını belirtmişlerdir. Zaten kendileri insani güvenlik tehditleri ile karşı karşıya iken, ülkelere gelen

mültecilerin durumlarını daha da zorlaştıracağını düşünmüşlerdir. Macar bir pansiyoner olan Eva, The Guardian gazetesinden Daniel Nolan'a verdiği röportajda Suriyeli mültecilerden duyduğu güvenlik endişelerini şu sözlerle dile getirmiştir: “Eğer bu ülkede çalışmak istiyorlarsa, yasal yollarla geleceklerse buyursun gelsinler. Benim problemim kampların açık olmasıyla. Avusturya’da insanlar özgürce yürüyemiyorlar. Gelenlerin hastalıklı olmadıklarından iyice emin olmaları lazım. Bu yerel halka zarar verebilir; hastalık bulaştırabilir; bu bir problem; bu bir tehdit. Atılması gereken bir sürü adım var. Macaristan zengin bir ülke değil ve binlerce insana bakacak durumu yok. Macar aileler sokaklarda yaşıyorlar, biz onlara bakamazken bir de mültecilere ihtiyacımız yok. Kimse yasadışı göçmen istemez” (Nolan, 2015, p.1). Morton Dunai’nin Reuters için hazırladığı haberde, ismini vermek istemeyen 50 yaşlarında sınıra çok yakın bir çiftliği olan Macar bir kadın ise göçmenler çiftliğine hiçbir zarar vermemesine rağmen bu duruma kuşku ve kızgınlıkta baktığını ifade etmiştir: “Buradaki insanlar bıktı. Grup grup gelmeye devam ediyorlar. Köpeklerim gece boyu havlıyor. Camlarımı açık bırakmaktan korkuyorum. Kızlarım için endişeleniyorum ve market alışverişi yapmak için köye bisikletle gitmekten korkuyorum” (Dunai, 2015). Gaziantep ve İzmir örneklerinde de gözlemlendiği gibi Macaristan genelinde de mülteciler ile ilgili duygu ‘korku’ olarak ifade edilmektedir. Bu korku duygusu tehdit algısına ve dolayısıyla mülteci karşıtlığına dönmemektedir.

Haziran 2015’te Szeged kentinin 15 km uzağındaki sınırı geçen ve parmak izleri alınan mülteciler, Göç Dairesi ve Sınır Polisi’nin otobüsleriyle Szeged tren istasyonuna getirildiler. Burada mültecilere onlar için açılan kamplara gidebilmeleri için 24 saat geçerli bir tren bileti verildi. Sınırdaki görevliler yabancı dil konuşmadıkları ve mültecilere verilen broşür Macarca olduğu için birçok Suriyeli dil bariyerinden ötürü yapması gerekenleri takip edememiştir. Szeged’ten Budapeşte’ye kalkan en son tren 20.45’te olmasına rağmen mülteciler tren istasyonuna getirildiğinde bu son tren çoktan kalkmış oluyordu (Ballai, 2015). Bu sebeple Szeged tren istasyonu gibi kentin kamusal alanında gündün güne artan bir mülteci nüfusu oluşmaya başlamıştır. Bunun mültecilerin kentte rahatsız bir görüntü oluşturması amaçlanarak yapılan bir eylem olduğunu düşünen ve daha önce Szeged’teki göçmen karşıtı 7 açık hava panosunu 14 litre beyaz boyayla boyayan ve bu esnada yoldan geçenlerin de kornalarıyla desteğini alan Márk Kékesi and Balázs Szalai isimli aktivistler, çok soğuk olan bir gecede mültecileri ısıtmak için evde demledikleri çaylar ve bulabildikleri battaniyelerle Szeged tren istasyonundaki mültecilere yardım etmeye gittiler. Sosyal medya üzerinden bir grup kurup para harici her türlü bağış talebinde bulundular. Daha çok kişiye ulaşmak adına MigSzol (Göçmenlerle Dayanışma) grubunun siyasetten bağımsız, insani yardım yürüten bir ekibi olmak için MigSzol-Szeged grubunu kurdular. MigSzol-Szeged insani yardım ve toplumsal farkındalığı arttırmak amacıyla başlamış olan gruba gönüllüler de katılmıştır (Márk Kékesi ile Kişisel Görüşme, 26 Ağustos 2017).

MigSzol-Szeged, tren istasyonunun önündeki tramvay durağında gelen yardımları mültecilere ulaştırmaya başlamıştır. Yaptıkları çalışmalar yerel yönetimin dikkatini çekince, MigSzol-Szeged'in koordinatörleri Szeged Belediye Başkanı tarafından davet edilmişlerdir. Bu görüşmeden sonra Szeged Belediyesi de bu yardımların bir parçası olmak istemiş, yardımların politik olarak kullanılmayacağı koşuluyla belediyeden yiyecek-içecek dağıtımının daha kolay yapılması amacıyla küçük tahta bir kulübe, mültecilerin iletişimini kolaylaştırmak için ücretsiz WIFI, portatif tuvalet kabini ve gelen yardımları depolayabilecekleri boş bir okul binası gibi talepler Belediye tarafından 24 saat gibi kısa bir sürede karşılanmıştır (Márk Kékesi ile Kişisel Görüşme, 26 Ağustos 2017).

Öte yandan, Szeged Üniversitesi Rektörü'nün bölüm başkanlarına ilettiği resmi yazı üzerine, değişik fakültelerden yardım ekipleri oluşturulmuş, özellikle tıp fakültesi mültecilere sağlık hizmeti sunma konusunda aktif görev almıştır. Tıp Fakültesinin yanı sıra psikoloji bölümü psikolojik destek; hukuk fakültesi ise hukuki yardım grupları kurmuştur. Ayrıca, üniversitenin çamaşırhanesini mültecilerin eşyalarını yıkamaları için kullanıma açmıştır. Gelen yardımlar okul binasında depolanarak tren istasyonunun önündeki kulübede dağıtılırken diğer yandan kuzey Avrupa ülkelerine gitmek isteyen mültecilere dil desteği verilip resmi evrakları doldurmalarında gönüllüler yardımcı olmuştur.

Tüm bu faaliyetler kentte yaşayan muhalif kesimin bile desteğini almaya başlamıştı. Szeged'te yaşayan ve göçe dair genel devlet politikasını destekleyen bir Szeged sakini "Mültecilerin şehrin birçok yerine dağılmış etrafta dolaşmalarındansa, burada ihtiyaçlarının giderilmesi bizim için daha iyi oldu" diye belirtmiştir. Mültecilerin tren istasyonu dışında kamusal alanda olmalarını istemediklerini belirtiyorlardı. Öte yandan, yapılan yardım faaliyetlerine karşı çıkan tren istasyonu etrafındaki bazı küçük esnaf, taksi şoförleri ve bazı vatandaşlar da süreç boyunca MigSzol-Szeged gönüllülerini sözlü olarak taciz etmiştir. MigSzol-Szeged'in yaptığı çalışmaları desteklemeyen yerel halk "mültecilerden önce, Macarların Macarlara yardım etmesi gerektiğini, önce kendi içlerinde dayanışma sağlamaları gerektiğini" ifade etmişlerdir. Kent halkının belli bir kesiminin dillendirdiği mülteci karşıtı ifadeler gerçekte karşılık bulmamış ve Szeged Güvenlik Kuvvetlerinden bir yetkilinin bildirdiğine göre o süreçte mülteciler hiçbir ciddi vakaya karışmamıştır (Szeged Polisinden bir yetkili ile kişisel görüşme, 5 Ağustos 2017). MigSzol-Szeged tarafından yapılan yardımlar 3 ay devam etmiş, Macar hükümetinin sığınmacı akını durdurmak için Sırbistan-Macaristan hattına çektiği 175 kilometrelik jiletli tel örgülerle mültecilerin Macaristan'a girişlerinin kesilmesi ile son bulmuştur (Márk Kékesi ile Kişisel Görüşme, 26 Ağustos 2017).

Sonuç

Bu çalışmada Suriyeli mültecilerin göç rotasının üç farklı noktasında yer alan kentlerde bir araya gelen Suriyeli mülteciler ve yerel halkın güvenlik algılarının insani güvenlik çerçevesinden incelenmiştir. Yapılan çalışma kamusal ve ekonomik alanların paylaşımından kaynaklı tehdit algılarını nasıl dile getirdikleri

gösterilmiştir. Her iki gurup da homojen olmamakla birlikte, dile getirilen güvenlik tehditleri ortak yanlar taşımaktadır.

Makalenin temel bulgularından biri üç kentte de yerel halkın Suriyeli mültecilerle ilgili güvenlik algısının, uluslararası mülteci rejimi ve ulusal düzeydeki mülteci politikalarından etkilenmiş olduğudur. Türkiye'nin açık kapı politikası ve hükümetin Suriyelilere her türlü yardımın yapılması yönündeki kararı, Suriyelilerin büyük çoğunluğunun kentlere yerleşmesine yol açmıştır. Öte yandan, Macaristan hükümetinin mülteci karşıtı söylem ve siyaseti, Macaristan sınırından içeri alınan mültecilerin kentlere geçişini engelleyerek kamplara yerleştirilmesi ile sonuçlanmıştır. Dolayısıyla, Gaziantep örneğinde 2011 yılından beri şehrin tüm kamusal alanlarını Suriyelilerle paylaşan kent halkının güvenlik algılarıyla, Türkiye'den çıkış noktası olarak görülen ve Suriyelilerin kısa dönemli olarak kaldıkları İzmir kentinin ve transit nokta olan ve gelen Suriyelilerin birkaç gün kaldıkları Szeged kentindeki halkın güvenlik algıları çok farklıdır. Gaziantep örneği ile kıyaslandığında, İzmir'deki Suriyelilerin İzmir halkından doğrudan kaynaklı tehdit algıları yoktur. İzmir kentinde yaşayan Suriyelilerin karşılaştıkları insani güvenlik sorunları genelde İzmir'i çıkış noktası olarak görmelerinden kaynaklanmaktadır. Avrupa'ya geçmek istediklerinden dolayı kayıt olmamaları ve insan kaçakçıları ile anlaşarak 'karşıya' geçmek istemelerinden dolayı fiziki güvenliklerini riske atmakta, ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini sağlayacak haklardan mahrum kalmaktadırlar. İzmir kent merkezinde Suriyelilerden kaynaklı güvenlik problemleri minimum seviyede olsa da İzmir halkı Suriyelilerle meydanlar, hastaneler, plajlar, alışveriş merkezleri gibi kamusal alanları paylaşmak istemediğini sıklıkla ifade etmektedir. Bu durum 2015 yılından itibaren Suriyelilerin yaşadığı ve günlük hayatlarında vakit geçirmeyi tercih ettikleri mekanların İzmir halkınca yavaş yavaş terk edilmeye başlamasına sebep olmuştur. Gaziantep ve İzmir'de Suriyelilerin kamusal alanlarda görünürlüğünün artması yerel halkın endişelerini artırırken, Szeged'de Suriyelilerin tren istasyonu çevresinde yerleşmesi halkı rahatlatmıştır. Suriyeli mülteciler tarafından bakıldığında ise yaşadıkları evlerin kötü koşullarından, iş ve sosyal güvenlik imkanlarının azlığına ve yerel halkın önyargılarına kadar pek çok insani güvenlik tehditi ile karşılaşmaktadırlar. Çalışmanın bir diğer bulgusu ise aynı kentte yaşasalar da kent halkının Suriyelilerin yaşadığı mahallelerden ve onların sıklıkla kullandığı kamusal alanlardan kaçınmaları ve kent içinde Suriyeliler ile ayrılmaya çalışmalarıdır.

Bu çalışmada, özellikle Türkiye'de Suriyelilerin toplumsal ve ekonomik yaşama entegrasyonu konusunun ön plana çıktığı bir dönemde, her iki toplumun birbirleri ile ilgili veya birbirlerinden kaynaklı algıladıkları güvenlik tehditlerinin doğru anlaşılması açısından doneler sunulmuştur. Literatüre dayanan tartışmalara ek olarak ele alınan şehirlerde yaşayan ve birinci elden gözlem yapma fırsatı bulan araştırmacıların bulgularının gelecekteki alan araştırmalarına yönelik bir perspektif sunacağına inanılmaktadır.

Kaynakça

- AFAD. (2013). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, Saha Araştırması Sonuçları. Ankara, AFAD Yayınları.
- AFAD. (2014). Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar Raporu. Ankara, AFAD Yayınları.
- Arı, O. (1960). Bulgaristan'lı Göçmenlerin İntibakı, 1950-51'de Bursa'ya İstanbul'da İskan Edilenlerin İntibakı İle İlgili Sosyolojik Araştırma. Ankara: Rekor Matbaası.
- Ballai, V. (2015, 4 Temmuz). Civil activists thwart attempts to exploit refugees in Hungary. The Budapest Beacon, 30 Ağustos 2017 tarihinde <http://budapestbeacon.com/featured-articles/civil-activists-thwart-attempts-to-exploit-refugees-in-hungary/25014> adresinden erişildi.
- BMKY (2018). Syria Emergency (19 Nisan 2018 güncellenen haliyle), 4 Kasım 2018 tarihinde <http://www.unhcr.org/syria-emergency.html> adresinden erişildi.
- BMKP (1994). Human Development Report. New York: Oxford University Press.
- Booth, K. (2005). Critical Security Studies and World Politics. Londra: Lynne Rienner Publishing.
- Buzan, B. ve diğerleri. (1998). Security: A New Framework for Analysis. Londra: Lynne Rienner Publishing.
- Castles, S. & Miller, M.J. (2008). Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çatak, B.D. (2017). Temporary Education Centres as a Temporary Solution for Educational Problems of Syrian Refugee Children in Mersin içinde Utku, D.E., Unutulmaz, O. & Sirkeci, İ. (Der.) Turkey's Syrians: Today and Tomorrow. (ss. 145-156), Londra: Transnational Press London.
- Coşkun, B.B. & Çim, E. (2015). Avrupa Birliği Ortak Göç ve Mülteci Politikaları ve İnsani Güvenlik Denklemi. içinde Cengiz Dinç (der.) Avrupa ve Avrupa Birliği: Teori, Güncel İç Gelişmeler ve Dış İlişkiler (ss. 280-306), Ankara: Savaş Yayınevi.
- Deniz, A.Ç., Ekinci, Y. & Hülür, A.B. (2017). Bizim Müstakbel Hep Harap Oldu - Suriyeli Sığınmacıların Gündelik Hayatı: Antep - Kilis Çevresi. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ekinci, Y., Hülür, B. & Deniz, A. Ç. (2018). Yabancılık ve Marjinalite Bağlamında Suriyeli Sığınmacılar: Antep ve Kilis Örneği. içinde Kartal, B. & Manço, U. (Der.) Beklenmeyen Misafirler: Suriyeli Sığınmacılar Penceresinden Türkiye Toplumunun Geleceği, (ss.141-168), Londra: Transnational Press London
- Dunai, M. (2015, 5 Ağustos). Weary Hungarians polarized by tide of refugees. Reuters, 30 Ağustos 2017 tarihinde <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-hungary-idUSKCN0QA0JU20150805> adresinden erişildi.
- Emin, M. N. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Temel Eğitim Politikaları. Seta Analiz, 159. 20 Ağustos 2017 tarihinde http://file.setav.org/Files/Pdf/20160309195808_turkiyedeki-suriyeli-cocuklarin-egitimi-pdf.pdf adresinden erişildi.
- Erman, T. (2017). Syrian Refugees in a Slum Neighbourhood: Poor Turkish Residents Encountering the Other in Önder Neighbourhood, Altındağ, Ankara. içinde Utku, D.E., Unutulmaz, O. & Sirkeci, İ. (Der.) Turkey's Syrians: Today and Tomorrow. (ss. 99-130), Londra: Transnational Press London.
- Gall, L. (2016, 16 Eylül). Hungary's War on Refugees. Human Rights Watch Report, 8 Ağustos 2017 tarihinde <https://www.hrw.org/news/2016/09/16/hungarys-war-refugees> adresinden erişildi.

- 'Gaziantep'te Suriyelilere Saldırdılar'. (2014, 12 Ağustos). Sözcü Gazetesi, 25 Ağustos 2017 tarihinde <http://www.sozcu.com.tr/2014/gunun-icinden/gaziantep-te-suriyelilere-saldirdilar-576138/> adresinden erişildi.
- GİGM. (2017). İstatistikler: Geçici Koruma, 28 Ağustos 2017 http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik adresinden erişildi.
- Gökgöz, G., Arena, A. & Aydın, C. (2017). Comparative Analysis of Public Attitudes towards Syrian Refugees in Turkish Cities of Ankara and Hatay. içinde Utku, D.E., Unutulmaz, O. & Sirkeci, İ. (Der.) Turkey's Syrians: Today and Tomorrow. (ss.131-144), Londra: Transnational Press London.
- Harunoğulları, M. (2016). Suriyeli Sığınmacıların Kilis Şehrindeki Mekansal, Kültürel ve Ekonomik Etkileri. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(45). <https://doi.org/10.17719/jisr.20164520617>
- Hayatsever, H. (2017, 5 Nisan). İzmir'deki Suriyeliler Yeni Bir Hayat Kurmaya Çalışıyor. Sputnik Türkiye, 19 Ağustos 2017 tarihinde <https://tr.sputniknews.com/roportaj/201704051027947164-suriyeli-siginmacilar-izmir/> adresinden erişildi.
- Ihlamur-Öner, S.G. (2018). Suriyeli Çocukların Eğitim Hakkı ve Eğitime Erişimi. içinde Kartal, B. ve Manço, U. (Der.) Beklenmeyen Misafirler: Suriyeli Sığınmacılar Penceresinden Türkiye Toplumunun Geleceği. (ss.221-252), Londra: Transnational Press London
- 'İzmir'de Suriyeli Mülteciler Atatürk Stadyumuna Toplanacak'. (2015, 13 Ağustos). Hürriyet, 19 Ağustos 2017 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/izmirde-suriyeli-multeciler-ataturk-stadyumunda-toplanacak-29791288> adresinden erişildi.
- Juhász, A. and Zgut, E. (2017, 3 Mayıs). Recent Changes in Refugee-Related Policies in Hungary. Globsec Policy Institute, 29 Ağustos 2017 tarihinde http://www.cepolicy.org/publications/recent-changes-refugee-related-policies-hungary#_ftn1 adresinden erişildi.
- Karaca, S. (2013). Kayıtdışı Mülteciler, Kayda Değer Sorunlar. Analist Dergisi, 31.
- Kartal, B. ve Manço, U. (Der.) (2018). Beklenmeyen Misafirler: Suriyeli Sığınmacılar Penceresinden Türkiye Toplumunun Geleceği. Londra: Transnational Press London
- 'Macar polisinden parmak izi vermek istemeyen göçmenlere gazlı müdahale'. (2015, 26 Ağustos). BBC Türkçe, 30 Ağustos tarihinde http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/08/150826_macaristan_gocmen_mudahale adresinden erişilmiştir.
- Kaya, A. (2018). Türkiye ve AB Bağlamında Mülteciler, Çıkarlar, Değerler ve Uyum. Teorik Bakış, 10, 41-62.
- 'Macaristan Başbakanı Orban'dan mülteci referandumu sonrası zafer ilanı'. (2016, 3 Ekim). BBC Türkçe, 29 Ağustos 2017 tarihinde <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37533504> adresinden erişildi.
- MigSzol. (2016). Hungary's long summer of migration- irresponsible governance fails people seeking international protection. Migrant Solidarity Group of Hungary (Migszol) Publications, 29 Ağustos 2017 tarihinde http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/resources/migszol_report_eng.pdf adresinden erişildi.
- Mixed Migration Platform. (2017, 29 Haziran). Refugee, Asylum Seeker and Migrant Perceptions in Gaziantep and Kilis. Quantitative Round.

- mültceciler.org (2018). 'Türkiye'deki Suriyeli Sayısı', 4 Kasım 2018 tarihinde <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> adresinden erişildi.
- Nikolic, J. (2018) 'A good refugee policy has to be a good host community policy: Interview with Prof. Alexander Betts', Heinrich Böll Stiftung The Green Political Foundation, 5 Ocak, <https://www.boell.de/en/2018/01/05/good-refugee-policy-has-be-good-host-community-policy>
- Nolan, D. (2015, 2 Temmuz). Hungary government condemned over anti-immigration drive. The Guardian, 25 Ağustos 2017 tarihinde, <https://www.theguardian.com/world/2015/jul/02/hungary-government-condemned-over-anti-immigration-drive> adresinden erişildi.
- Oytun, O. ve Gündoğar, S. S. (2015). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri Raporu. ORSAM- TESEV Rapor, No: 195, Ankara, ORSAM
- Poushter, J. (2016, 16 Eylül). European opinions of the refugee crisis in 5 charts. Pew Research Centre Factank, 10 Ağustos 2017 tarihinde <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/09/16/european-opinions-of-the-refugee-crisis-in-5-charts/> adresinden erişildi.
- Prandana, A. (2016). We do not want to accept refugees! The Perception of Identity on Migration Crisis and the Migration Crisis Implications on Hungary. (Yükseklisans Tezi). University of Gothenburg, School of Global Studies, 10 Ağustos 2017 tarihinde <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/52248> .adresinden erişildi.
- Rafa, T. (2015, 15 Eylül). Röszke Horgos Refugee Camp. New Nationalism, 30 Ağustos 2017 tarihinde <http://your-art.sk/?p=3015> adresinden erişildi.
- Sait, R. (2013, 21 Ocak). İzmir'deki Balkanlar. Arnavut.com, 15 Ağustos 2017 tarihinde <http://www.arnavut.com/izmirdeki-balkanlar/> adresinden erişildi.
- Samuk, S. (2018). Metamorphosis of educational understanding: Temporary integration of Syrians in Turkey. *Border Crossing*, 8(2), 332-354. <https://doi.org/10.33182/bc.v8i2.449>
- Sanyal, R. (2016) From Camps to Urban Refugees: Reflections on Research Agendas. *International Journal of Urban and Regional Research*, <http://www.ijurr.org/spotlight-on-overview/spotlight-urban-refugee-crisis/camps-urban-refugees-reflections-research-agendas/>
- Sirkeci, İ. (2017). Turkey's refugees, Syrians and refugees from Turkey: a country of insecurity. *Migration Letters* 14(1), 127-144. <https://doi.org/10.33182/ml.v14i1.321>
- Sirkeci, I. (2009). Transnational mobility and conflict. *Migration Letters*, 6(1), pp.3-14 <https://doi.org/10.33182/ml.v6i1.82>
- Sirkeci, I., Cohen, J. H., ve Yazgan, P. (2012). Turkish culture of migration: Flows between Turkey and Germany, socio-economic development and conflict. *Migration Letters*, 9(1), <https://doi.org/10.33182/ml.v9i1.201>
- Sirkeci, I., ve Cohen, J. H. (2016). Cultures of migration and conflict in contemporary human mobility in Turkey. *European Review*, 24(3), 381-396. <https://doi.org/10.1017/S1062798716000119>
- Sirkeci, I. (2007). Human Insecurity and Streams of Conflict for a Re-conceptualization of International Migration. *Population Review*, 46(2), 32-50. <https://doi.org/10.1353/prv.2008.0003>
- Sunata, U. (2018). Suriyeli Sığınmacıların Emek Piyasasına Katılımları. içinde Kartal, B. ve Manço, U. (Der.) Beklenmeyen Misafirler: Suriyeli Sığınmacılar

- Penceresinden Türkiye Toplumunun Geleceği. (ss.169-196), Londra: Transnational Press London.
- TC İçişleri Bakanlığı. (2017). 5 Temmuz 2017 tarihli Basın Açıklaması, 28 Ağustos 2017 tarihinde <https://www.icisleri.gov.tr/basin-aciklamasi05072017> adresinden erişildi.
- 'The special case of Hungary in the European refugee crisis'. (2016, 2 Mart). Political Capital, 30 Ağustos tarihinde http://www.politicalcapital.hu/hireink.php?article_read=1&article_id=324 adresinden erişildi.
- Thorpe, N. (2015, 14 Haziran). Hungary's poster war on immigration. BBC News. 29 Ağustos 2017 tarihinde <http://www.bbc.com/news/world-europe-33091597> adresinden erişildi.
- Türkiye Seyahat Acentaları Birliği. (2008). Gaziantep ile Halep Arasındaki "Kardeş Şehir" Projesi, 25 Ağustos 2017 tarihinde https://www.tursab.org.tr/tr/tursabdan-haberler/gaziantep-ile-halep-arasindaki-kardes-sehir-projesi_3436.html adresinden erişildi.
- Utku, D.E., Unutulmaz, O. ve Sirkeci, İ. (Der.) (2017). Turkey's Syrians: Today and Tomorrow. Londra: Transnational Press London
- 'Valilik kararı: İzmir'de 'izinsiz' Suriyeli mültecilere seyahat yasağı'. (2017, 20 Temmuz). Diken, 28 Ağustos 2017 tarihinde <http://www.diken.com.tr/valilik-karari-izmirde-izinsiz-suriyeli-multecilere-seyahat-yasagi/> adresinden erişildi.
- Yazgan, P., Utku, D. E. ve Sirkeci, İ. (2015). Özel Sayı: Suriye Krizi ve Göç, Editorial. Migration Letters, 12(3), 181-192. <https://doi.org/10.33182/ml.v12i3.273>
- Yüceşahin, M.M. ve Sirkeci, İ. (2018). 'Suriyelilerin Demografik Yapısı' içinde Kartal, B. ve Manço, U. (Der.) Beklenmeyen Misafirler: Suriyeli Sığınmacılar Penceresinden Türkiye Toplumunun Geleceği. (ss.93-116), Londra: Transnational Press London.
- Yüceşahin, M.M. ve Sirkeci, İ. (2017). 'Demographic Gaps between Syrian and the European Populations: What Do They suggest?' içinde Utku, D.E., Unutulmaz, O. & Sirkeci, İ. (Der.) Turkey's Syrians: Today and Tomorrow. (ss.187-212), Londra: Transnational Press London.
- Whitte, G. ve Faiola, A. (2015) 'This is our Last Hope': Six Syrians on the hardest part go their journey to Europe', Washington Post, 7 Eylül, https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/09/07/six-syrians-on-the-hardest-part-of-their-journey-to-europe/?noredirect=on&utm_term=.eb30c4ffbc62

Security Perceptions of Syrians and the Local People in Border Provinces: The Cases of Gaziantep, Izmir and Szeged

EXTENDED ABSTRACT

As the final phase of the Arab Spring, a group of Syrians started demonstrations to raise their voice for the recognition of democratic rights and freedoms. The regime harshly responded to these demonstrations, and demonstrations left their place to the most prolonged and bloody civil war of the 21st century. According to the UNCHR data, the civil war that started in late 2010 caused 5.6 million people to flee from Syria, and 6.6 million people were displaced within the borders of Syria (UNCHR, 2018).

For Syrians who escaped from war, Turkey has been an important destination because of its geographical proximity and its higher standard of living compared to the other regional states. According to the UNCHR data, Turkey is one of the top three states which host the majority of Syrian refugees. According to the recorded biometric data released by the Ministry of Interior General Directorate of Migration Administration [GIGM], by November 2018, the number of Syrians in Turkey hit 3 million 600 thousand. Among all, only 178 thousands of them are living in temporary shelter centers. The Syrians who are not living in temporary accommodation centers prefer to live in urban centers all over Turkey. The provinces that are preferred by the majority of the Syrians are mainly the cities and towns next to the Syria-Turkey borderline like Gaziantep (General Directorate of Migration Management [GIGM], 2017). As of 2015, the cities on the Aegean coastline became attractive destinations for the Syrians who sought asylum in EU countries. In particular, İzmir was very attractive for Syrians who were planning to cross the Aegean Sea to reach the Greek islands. However, the number of illegal crossings were decreased with the tightening of controls, and therefore the number of Syrians who use Izmir as transit has decreased (General Directorate of Migration Management [DGMM], 2017).

With the arrival of Syrians, there have been substantial changes in the sociological and economic structure of the cities. Thus, local people started to perceive the presence of Syrians as a threat to their daily lives. This situation is not unique to Turkish provinces which host Syrian refugees. The security concerns of the local populations are one of the main concerns of all countries in the migration route of Syrians (See Sanyal 2016, Nikolic 2018). In this article, the security perceptions of local people living in different points of the Syrians migration route is discussed from the perspective of human security. Gaziantep and Izmir in Turkey and Szeged in Hungary are situated at the different points of Syrian migration route from Northern Syria to Western Europe. This study aims to explore the security perceptions of both Syrians and the local people living in these cities. For this purpose, an interpretivist approach was taken. The

study is based on observations, unstructured and semi-structured interviews that were conducted in Gaziantep İzmir and Szeged between 2011 and 2017. Security perceptions of Syrian refugees and local people were compared within the context of human security perspective. The study found that the security perceptions of Syrians and the local population in three cities were affected by the position of these cities at the migration route, international refugee regime and refugee policies at the national level.

Keywords: Syrian refugees; human security; Gaziantep; İzmir; Szeged.